

В Ірані США та їхні союзники переграли Росію

14 липня світові ЗМІ повідомили, що у Відні завершилися переговори між Іраном і "шісткою", в яку входили постійні члени Ради Безпеки ООН Великобританія, КНР, Російська Федерація, США і Франція, а також Німеччина. Підсумком переговорів стало зняття з Ірану економічних і фінансових санкцій в обмін на контрольований мирний характер іранської ядерної програми (ІЯП).

Про те, як віденські переговори можуть вплинути на події в світі та Україні, [розповів](#) наш сьогоднішній співрозмовник - завідувач відділом історії країн Азії та Африки ДУ «Інститут всесвітньої історії» НАН України, у минулому співробітник Адміністрації Президента України, апарату РНБО та Національного інституту стратегічних досліджень України В'ячеслав Швед.

- В'ячеславе Олександровичу, давайте звернемося до історії питання. Отже, йдеться про скасування економічних санкцій проти Ірану, запроваджених у відповідь на розроблення ядерної програми, вінцем якої могло стати створення ядерної зброї. До слова, Іран межує з Пакистаном, який уже створив ядерну зброю. Чому це не викликало подібної реакції у світовій спільноті?

- Я думаю, що це пояснюється подіями 1979 року, коли в Ірані відбулася революція, яка отримала назву «ісламська». Буквально за лічені місяці Іран з країни, яка впродовж десятиліть, за часів монарха Мохаммеда Реза Пехлеві, була однією з найближчих союзниць Сполучених Штатів на Близькому і Середньому Сході, перетворився на одного з найбільш непримиренних ворогів США. Згадайте захоплення американського посольства, спроби штурму якого закінчилися провалом. Американці отримали карколомний удар. На емоційному рівні відбулася демонізація один одного. І ця ворожнеча затягнулася практично дотепер.

А коли Іран заявив, що активно розвиває свою ядерну програму, американці побачили, що в Ірані створюються умови для вступу до клубу держав, які володіють ядерною зброєю. В умовах, коли Іран проводив різку, відверто антиамериканську політику, коли він відкрито погрожував стерти з лиця землі Ізраїль, США разом зі своїми союзниками мусили вживати екстрених заходів протидії. Було запроваджено всеосяжні економічні та фінансові санкції. Близько 100 млрд. доларів іранських грошей було заморожено в банках Заходу. Інфляція сягала майже 40% на рік, на 2/3 знецінилася національна валюта. Іран опинився у дуже серйозному становищі.

- Переговори йшли складно, ця епопея тривала декілька років, підписання неодноразово переносилося.

- Кожна зі сторін, що сидять за столом переговорів, прагнула відстояти буквально кожен букву, кожному кому, кожне слово тому, що це слово дуже дорого коштуватиме. Нам би тут повчитися і в іранців, і у США та їхніх союзників, як потрібно відстоювати свої національні інтереси. Як потрібно битися за кожне слово, за те, щоб це слово гарантувало безпеку країни. Тут я відсилаю нас до сумних уроків 1993-1994 років, коли ми мало не задарма віддали свою ядерну зброю, не отримавши практично нічого, закріпивши

серйозними гарантіями, що безпека і територіальна цілісність України буде забезпечена. І ось тепер ми маємо те, що маємо. Маємо відкриту російську агресію, анексію Криму, окуповану частину Донецької і Луганської областей та багато інших «принад». Це результат легковажного і безвідповідального ставлення до проблем своєї національної безпеки.

- У результаті вдалих переговорів Іран зможе вдвічі збільшити продаж своєї нафти. Зрозуміло, це призведе до зниження світових цін і не може не позначитися на економіці Росії. Водночас РФ перебуває за столом переговорів. Який інтерес росіян у цьому процесі?

- Інтерес Росії полягає ось у чому. Тривалий час Росія розраховувала на допомогу Ірану у вирішенні своїх геополітичних проблем на Близькому і Середньому Сході. Вони зійшлися тут на підтримці сирійського режиму Башара Асада. Фактично останні кілька років після початку повстання сирійського народу в 2011 році режим Асада тримався на двох речах: колосальній військово-фінансовій допомозі з боку Росії і прямій військовій допомозі з боку Ірану, який відправив десятки тисяч солдатів регулярних військ, у тому числі Корпус Вартових Ісламської революції.

Росія була змушена увійти до складу переговорників ще й тому, що їй нікуди було подітися. До складу переговорників щодо ядерної програми Ірану увійшли п'ять постійних членів Ради Безпеки ООН плюс Німеччина. У глибині душі Росія, можливо, і розраховувала, що переговори проваляться. Росія звітує собі, що якщо переговори увінчаються успіхом, Іран отримає право більш ніж удвічі збільшити експорт нафти на світовий ринок. Є такі розрахунки, що ціна нафти впаде до 30 доларів за барель.

Росія опинилася певною мірою в пастці. В Ірані США і їхні союзники переграли Росію. Для Сполучених Штатів відкрилася можливість відриву Ірану від Росії як його союзника

на Близькому і Середньому Сході. У Сполучених Штатах, я вже не кажу про Європу, значна частина бізнесу мріє знову потрапити на іранський ринок. Я зустрічав цифру, що близько 180 млрд. доларів становили прямі втрати американських компаній, які могли б працювати на іранському ринку, що вони не роблять через санкції.

- Багато шуму у світових ЗМІ нарбило повідомлення про те, що Росія має намір продати Ірану ракетні комплекси С-300. Хоча, як мені доводилося читати, навіть у разі зняття нафтового ембарго, Іран не отримає права купувати і продавати озброєння. Яка логіка цього ходу?

- Це - спроба якимось чином дестабілізувати ситуацію навколо угоди, що готується. Будь-яким шляхом. Росія розраховувала, що зіграє за принципом доміно. Ось, ми поставляємо ракети, природно, це викличе стурбованість у Саудівській Аравії та Ізраїлю як найважливіших союзників США, які, до речі, виступають різко негативно щодо Ірану. Біньямін Нетаньяху, наприклад, вважає, що Іран становить більшу небезпеку, ніж ІДІЛ. Росія розраховувала запустити некеровану реакцію, яка зірвала б ці переговори. Але - не вдалося.

- Якими можуть бути наслідки укладення ядерної угоди для України?

- По-перше, укладення договору продемонструє дієвість широкомасштабних санкцій проти країни, яка йде в протиріччя з міжнародним порядком. Саме санкції стали однією з вирішальних умов, через які Росія не довела до кінця свою агресію проти України, а зупинилася на частини територій Донецької та Луганської областей. Це дуже серйозний механізм, і путінський режим це прекрасно розуміє. Він змушений зупинитися і намагається зараз маневрувати, вирішує, що робити далі.

Приклад Ірану показав, що санкції діють ефективно, якщо ці країни виступають узгоджено. Вони повинні розуміти, що на кону не тільки Україна, а й світова безпека і стабільність.

По-друге. У чому американці бачать важливість цього договору? Вони вважають, що його висновок підштовхне і Іран, і арабський світ до проведення глибоких системних внутрішніх перетворень, яких зачекалися і араби, і іранці.

У квітні Барак Обама дав розгорнуте інтерв'ю New York Times, в якому прямо сказав, що він вважає невирішеність багатьох внутрішніх питань в арабському світі є більшою небезпекою, ніж Іран. Тобто американці вказали прямо своїм арабським союзникам і Ірану, що на них чекає дуже серйозна внутрішня робота. А нормалізація відносин створює сприятливі передумови для вирішення внутрішніх проблем, щоб вони не використовували образ зовнішнього ворога, відсуваючи нагальні проблеми убік.

І для нас це дуже важливо. Це ще раз свідчить, що для нас сьогодні найголовніший фронт - це внутрішній, це боротьба з корупцією. Настав час нарешті припинити базікати про реформи та імітувати їх. Потрібно проводити системні реформи, інакше нам, кажучи східною мовою, кирдик і без пугінської агресії. Навпаки, агресія мусила стимулювати їх проведення. Нам про це говорили найвидатніші уми. Ми повинні довести всьому світові, насамперед Росії та всьому пострадянському простору, що ми успішна модель, на яку орієнтуватиметься світ. Світ орієнтується на успішні моделі, де економічний прогрес поєднується з технологічним, науково-технічним і правами людини.

І по-третє. Потрібно повчитися і в «шістки» і в Ірану, як відстоювати свої інтереси на зовнішньополітичному фронті. Не секрет, що угоди Мінськ-1 і Мінськ-2 містять масу лазівок і дірок, які досить успішно використовує Росія. Головне її завдання зараз -

увіпхнути нам ЛНР і ДНР, водночас керувати ними і блокувати наш нормальний розвиток та євроінтеграцію. Це буде троянський кінь, зашунений в тіло України.

Ігор Январьов, Київ

Джерело: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/vyacheslav_shved_v_irani_ssha_ta_iihni_soyuzni_ki_peregrali_rosiyu_2075400